

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI
HUZURIDAGI YURIDIK KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA
MALAKASINI OSHIRISH INSTITUTI**

“KELISHILGAN”

**O‘zbekiston Respublikasi
Adliya vazirligi huzuridagi
X.Sulaymonova nomidagi
Respublika sud ekspertiza markazi
direktori**

A. Xalilov

2025-yil 30 -aprel

“TASDIQLAYMAN”

**Yuridik kadrlarni qayta
tayyorlash va malakasini oshirish
instituti direktori**

Y. Kanyazov

2025-yil 30 -aprel

“SUD-TOVARSHUNOSLIK EKSPERTIZASI”

fani bo‘yicha dual ta‘lim shakli asosidagi qayta tayyorlash kursining

O‘QUV DASTURI

Mutaxassislik – Sud ekspertlik faoliyati

I. O'QUV FANINING DOLZARBLIGI VA OLIY KASBIY TA'LIMDAGI O'RNI

“Sud-tovarshunoslik ekspertizasi” fani bo'yicha qayta tayyorlash kursining **O'quv dasturi** (bundan keyin matnda O'quv dasturi deb ataladi) – O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, “Sud ekspertizasi to'g'risida”gi, “Ta'lim to'g'risida”gi Qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 13-apreldagi “O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi X.Sulaymanova nomidagi Respublika sud ekspertiza markazi faoliyatini yanada takomillashtirish hamda sud ekspertlarini malakasini oshirish tizimini tashkil qilish to'g'risida”gi 206-sonli, 2025-yil 19-martdagi “O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari” to'g'risidagi 171-son qarorlariga, 2020-yil 24-martdagi “Nodavlat sud-ekspertiza tashkilotlari faoliyatini tashkil etish bo'yicha nizomlarni tasdiqlash haqida”gi 180-son qarori bilan tasdiqlangan “Nodavlat sud ekspertizasi tashkilotlari sud ekspertlari (bundan keyin matnda Sud ekspertlari deb yuritiladi)ni qayta tayyorlash, malakasi va huquqiy bilimini oshirish tartibi to'g'risida”gi Nizomga muvofiq, sud ekspertlarini qayta tayyorlashga qo'yiladigan talablar asosida ishlab chiqilgan.

O'quv dasturi tarkibida sud ekspertlarining qayta tayyorlashning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'lim dasturidagi o'rni, maqsadi, vazifalari va o'rganadigan muammolari, ko'nikma va malakalar tasnifi, nazariy, amaliy va mustaqil ta'lim mashg'ulotlari hajmi va mazmuni, metodik tavsiyalar, mavzuviy rejalar, o'quv-uslubiy adabiyotlar ro'yxatini qamrab olgan.

II. O'QUV FANINING MAQSADI VA VAZIFASI

“Sud-tovarshunoslik ekspertizasi” fanini o'qitishning **maqsadi** - tinglovchilarda sud-ekspertlik faoliyatining ijtimoiy ahamiyati va huquqiy asoslari, Sud-tovarshunoslik ekspertizasi sohasida chuqur nazariy bilimlar, ekspertiza tadqiqotlarining ilmiy asoslangan uslub va vositalarini, shuningdek sohaga oid innovatsion yondashuv va yechimlarni o'rganish hamda qo'llay bilish, ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.

Shuningdek, sud ekspertlarida kasbiy bilimlarni chuqur o'rganish va muntazam takomillashtirib borish, umumiy dunyoqarashni kengaytirish, kasbiy tezkorlikni shakllantirish (ekspertiza tadqiqotlarini darhol o'tkazishga kirishish, nostandart ekspertiza vaziyatlariga tayyor bo'lish va h.k.), faoliyati davomida tashabbus

ko'rsatishga va profilaktik tadbirlarni amalga oshirishga intilishni tarbiyalash muhim vazifa hisoblanadi.

O'quv fanining asosiy vazifalari:

- sud ekspertlari tomonidan sud-tovarshunoslik ekspertizasining nazariy asoslarini tizimli ravishda egallashlarini ta'minlash;
- sud-tovarshunoslik ekspertizasi ob'ektlarining identifikatsion, diagnostik va situologik tadqiqotlarining asosiy metodik prinsiplarini o'rgatish;
- obyektlarning ekspertiza tadqiqotlari metodikasini hamda ekspertning jinoyatlarni oldini olishga qaratilgan profilaktik faoliyatining metodlari bo'yicha nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalarini shakllantirish.

Shuningdek, sud ekspertlarida jinoyatlarni ochish va tergov qilishda sud-tovarshunoslik ekspertizasining amaliy ahamiyati to'g'risidagi ishonchni tarbiyalash muhim vazifa hisoblanadi.

Nodavlat sud ekspertlarini qayta tayyorlashga quyiladigan talablar

Umumiy talablar

- sud ekspertlari konstitutsiya va qonunlarda belgilangan asosiy prinsiplarni va qoidalarni, qonun hujjatlari normalarini to'g'ri anglashi va qo'llashni bilishi;
- sud ekspertlik faoliyatini amalga oshirish qobiliyatining shakllanishi;
- ilmiy – tadqiqot faoliyati bilan shug'ullanish qobiliyatining takomillashi;
- turli vaziyatlarga nisbatan ruhiy barqarorlikni shakllantirishi;
- sud ekspertlarning ushbu normalarni qo'llay olish amaliyotini shakllantirish va takomillashtirishi.

Maxsus talablar:

- sud-tovarshunoslik ekspertizasining asoslari va o'tkazishning o'ziga xos xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak;
- sud-tovarshunoslik ekspertizasining umumiy va xususiy nazariyasining asoslari;
- sud-tovarshunoslik ekspertizasini tayinlash va o'tkazishdagi xatolar va ularni aniqlash hamda bartaraf etish yo'llari;
- sud-tovarshunoslik ekspertizalarida tabiiy, texnik va boshqa maxsus kurslarning zamonaviy yutuqlaridan foydalanish imkoniyatlari;
- sud ekspertiza muassasalarida mavjud sud-tovarshunoslik ekspertizasining uslubiyoti va texnik-kriminalistik vositalarini bilishi va ulardan foydalana olishi zarur;
- sud ekspertining sud-tovarshunoslik ekspertizasini o'tkazishda protsessual qonunchilik normalarini qo'llash sohasidagi asosiy muammolarini aniqlash;
- sud-tovarshunoslik ekspertizasini o'tkazish, natijalarini baholash va ekspert xulosasini shakllantirish;

– sud-ekspertlik faoliyatiga oid ish hujjatlarini tuzish va rasmiylashtirish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.

**“Sud-tovarshunoslik ekspertizasi” fanidan
MAVZULAR REJASI**

T/r	Mashg‘ulotlarning mavzusi	Shu jumladan,			
		Jami o‘quv soatlari	Ma‘ruza	Seminar	Amaliy (laboratoriya)
1.	Sud-tovarshunoslik ekspertizasi tushunchasi va vazifalari. Sud-tovarshunoslik tadqiqotining ob‘ektlari	18	2	-	16
2.	Sud-tovarshunoslik ekspertizalarini o‘tkazishda qo‘llaniladigan metodlar	20	2	2	16
3.	Tovarshunos ekspert vakolatlariga kirmaydigan yoki yechimi kompleks tarzda amalga oshiriladigan masalalar	20	2	2	16
4.	Tovar va uning sifatini belgilash asoslari	18	2	-	16
5.	Tovar-material qimmatliklarini baholash metodlarining o‘ziga xos jihatlari hamda baholash jarayoni	18	2	-	16
Oraliq nazorat		Test			
6.	Tovar-material qimmatliklarini baholashda sarf-xarajat uslubi	20	2	2	16
7.	Tovar-material qimmatliklarini baholashda taqqoslash (qiyosiy) uslubi	20	2	2	16
8.	Tovar-material qimmatliklarini baholashda daromadli (iqtisodiy) uslub.	20	2	2	16
9.	Narx va uning turlari. O‘zbekistonda tovarlarning bozor bahosini aniqlashda qonun hujjatlariga asoslanishi	18	2	-	16
10.	Natijalarni kelishish hamda baholash ob‘ektining yakuniy qiymatini chiqarish	18	2	-	16
Oraliq nazorat		Test			
11.	Retrospektiv xususiyatdagi vazifalarni hal etish (o‘tgan davrdagi)	18	2	2	14
12.	Ob‘ektning haqiqiy holatini aniqlash	14	2	-	12

13.	Ko'zdan kechirilgan ob'ektlarning eskirish koeffitsientini belgilash	18	2	2	14
<i>Yakuniy nazorat (test)</i>		2	-	2	-
Jami		242	26	16	200

III. ASOSIY NAZARIY QISM (MA'RUZA MASHG'ULOTLARI)

1-Mavzu. Sud-tovarshunoslik ekspertizasi tushunchasi va vazifalari.

Sud-tovarshunoslik tadqiqotining obyektlari

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 16soat amaliy mashg'ulot)

Sud-tovarshunoslik ekspertizasi tushunchasi va mohiyati. Bu turdagi ekspertizaning klassifikatsion va diagnostik vazifalari. Sud-tovarshunoslik ekspertizasida hal etiladigan savollar. Tovarshunos ekspert vakolatlariga kirmaydigan yoki yechimi kompleks tarzda amalga oshiriladigan masalalar. Sud-tovarshunoslik ekspertiza tadqiqotining bevosita ob'ektlari. Sud-tovarshunoslik ekspertizasining diagnostik vazifalarni hal etishdagi ob'ektlari. Sud-tovarshunoslik tadqiqoti ob'ektiga kirmaydigan tovarlar. Tovarshunoslik ekspertizasi vazifalarini hal etishning asosiy sharti.

2-Mavzu. Sud-tovarshunoslik ekspertizalarini o'tkazishda qo'llaniladigan metodlar

(20-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Sud-tovarshunoslik ekspertizalarini o'tkazishda qo'llaniladigan metodlar. Organoleptik metodlar, kimyoviy metodlar, o'lchov, laboratoriya metodi, fiziko-mexanik metodlar, ro'yxatga olish metodi va hisoblash metodi haqida tushunchalar.

3-Mavzu. Tovarshunos ekspert vakolatlariga kirmaydigan yoki yechimi kompleks tarzda amalga oshiriladigan masalalar

(20-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Tovarshunos ekspert vakolatiga kirmaydigan masalalar. Yechimi kompleks tarzda o'rganishni talab qiluvchi masalalar.

4-Mavzu. Tovar va uning sifatini belgilash asoslari

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Tovar haqida umumiy tushunchalar. Tovar sifatini aniqlash asoslari va ahamiyati.

5-Mavzu. Tovar-material qimmatliklarini baholash metodlarining o'ziga xos jihatlari hamda baholash jarayoni

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Baholashning asosiy yondashuvlari: xarajat yondashuvi, qiyosiy yondashuv, daromad yondashuvi. Xarajatlar yondashuvining asosiy baholash metodlari (Haqiqiy aktivlar qiymati metodi; Likvidatsiya qiymati metodi). Qiyosiy yondashuvning asosiy baholash metodlari (Analog kompaniya metodi yoki kapital bozori metodi; Bitimlar metodi yoki savdolar metodi; Tarmoq koeffitsientlari (aloqa) metodi; Statistik modellashirish metodi). Daromadlar (iqtisodiy) yondashuvining baholash metodlari (Pul oqimini diskontlash metodi; Foydani napitalizatsiyalash metodi).

6-Mavzu. Tovar-material qimmatliklarini baholashda sarf-xarajat uslubi

(20-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Sarf-harajat uslubi eskirishni hisobga olgan holda baholash ob'ektini qayta tiklash yoki almashtirish uchun kerakli xarajatlarni aniqlashga asoslangan metodlar yig'indisi.

7-Mavzu. Tovar-material qimmatliklarini baholashda taqqoslash (qiyosiy) uslubi

(20-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Taqqoslash (qiyosiy) uslub ob'ektni bitim bahosi haqida ma'lumot mavjud bo'lgan boshqa analogik ob'ektlar bilan taqqoslash asosida ob'ekt qiymatini baholash metodlari yig'indisi.

8-Mavzu. Tovar-material qimmatliklarini baholashda daromadli (iqtisodiy) uslub

(20-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Daromadli (iqtisodiy) uslubi baholash ob'ektidan kutilayotgan daromadlarni aniqlashga asoslangan ob'ekt qiymatini baholash metodlari yig'indisi.

9-Mavzu. Narx va uning turlari. O'zbekistonda tovarlarning bozor bahosini aniqlashda qonun hujjatlariga asoslanishi

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Narx haqida umumiy tushunchalar. Narxning turlari va ularning ahamiyati. O'zbekistonda tovarlarning bozor bahosini aniqlashda qonun hujjatlariga asoslanish. Bozor bahosi haqida tushuncha.

10-Mavzu. Natijalarni kelishish hamda baholash ob'ektining yakuniy qiymatini chiqarish

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 16-soat amaliy mashg'ulot)

Baholash ob'ektini natijalarni kelishish hamda turli baholash usullari orqali olingan natijalarni o'lchash va taqqoslash yo'li bilan baholash ob'ektining yakuniy qiymatini chiqarish metodlari.

11-Mavzu. Retrospektiv xususiyatdagi vazifalarni hal etish (o'tgan davrdagi)

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 14-soat amaliy mashg'ulot)

O'tgan muayyan davrdagi tovarlar bozor bahosini aniqlash bilan bog'liq vazifalarni hal qilish ma'lumot omborlari va ommaviy axborot vositalarida mavjud ochiq foydalanishdagi ma'lumotlar, yoki narx to'g'risidagi ma'lumotlar, ko'rib chiqilayotgan o'tgan davrdagi texnik holatlar ma'lumotlari va ekspertizani tayinlagan organ tomonidangina taqdim etilgan tovar hujjatlari asosida amalga oshirishi.

12-Mavzu. Ob'ektning haqiqiy holatini aniqlash

(14-soat: 2-soat ma'ruza, 12-soat amaliy mashg'ulot)

Haqiqiy holatni aniqlashda maqsad nuqson alomatlarini aniqlash va ular yig'indisini sifatga ta'sir ko'rsatish nuqtai nazaridan baholash.

13-Mavzu. Ko'zdan kechirilgan ob'ektlarning eskirish koeffitsientini belgilash

(18-soat: 2-soat ma'ruza, 2-soat seminar, 14-soat amaliy mashg'ulot)

Sud-tovarshunoslik ekspertizasi vazifalarini hal etish uchun tovarning eskirish koeffitsientini aniqlash. Eskirish haqida tushuncha. Eskirish turlari va qo'llanilishi.

IV. SEMINAR MASHG'ULOTLARI BO'YICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

Seminar mashg'ulotlarida tinglovchilar o'z bilimlarini chuqurlashtirib, ular bo'yicha o'z fikrlarini mustaqil ifoda eta olish ko'nikmalari, ijodiy fikrlash

qobiliyatlarini rivojlantirib boradilar. Buning uchun o'qituvchi mashg'ulotlar jarayonida muammoli, bahsli vaziyatlarni yaratishi lozim bo'ladi.

O'qituvchi berilgan savolga javob berish jarayonida tinglovchi tomonidan hayotiy misollar keltirish, ularni hozirgi zamon voqea-hodisalari bilan bog'lab borish katta ahamiyatga ega. Mashg'ulotlar davomida jahonda sodir bo'lgan voqea-hodisalar bo'yicha tinglovchilarda mustaqil savollar, testlar tuza olish hamda qo'yilgan savollarga to'g'ri, aniq javob berish ko'nikmalarini rivojlantirib borish tavsiya etiladi.

V. AMALIY MASHG'ULOTLAR UCHUN KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

O'quv dasturining nazariy qismi Institutda amaliy qismi X.Sulaymonova nomidagi Respublika sud ekspertizasi markazi "Sud tovarshunoslik ekspertizasi bo'limi" maxsus kabinetlari va tadqiqot laboratoriyalarida, tashqari joyda, ekspertiza tayinlangan ish bo'yicha amaldagi obyektlarida hamda boshqa joylarda o'tkazilishi mumkin.

Mashg'ulotda amaliy vazifalar muhokama etiladi va sud-tovarshunoslik ekspertizalari turlari bo'yicha ekspert xulosalari mustaqil tuziladi.

VI. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

Mustaqil ta'lim jarayonida sud eksperti o'quv dasturida belgilangan masalalarni o'rganishi uchun tavsiya qilingan adabiyotlar, Sud tovarshunoslik ekspertizasi bo'limining ekspertlik amaliyoti bilan tanishishi hamda kamida 5 ta ekspert xulosasi tayyorlab taqdim qilishi zarur.

O'quv kursi bo'yicha o'quv materiallarining kengroq egallash va tinglovchilar dunyoqarashini boyitish maqsadida o'qituvchilar tomonidan tinglovchilarga mustaqil ta'lim uchun mavzular va adabiyotlar tavsiya etiladi. Tinglovchilar mustaqil ta'limda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash.

VII. O'QUV VA ISHLAB CHIQUARISH AMALIYOTLARI

(O'quv rejasida bu fan uchun ko'zda tutilmagan)

VIII. LABORATORIYA VA KURS ISHLARI

Tinglovchilar sud ekspertizasining tegishli yo'nalishi bo'yicha o'zlari tanlagan mavzularda malaka ishi (referat) tayyorlaydi va himoya qiladilar.

Malaka ishining (referat) hajmi 25 varaqdan (shrift-14, interval-1,2) kam bo'lmashligi, sud tovarshunoslik ekspertiza sohasida mavjud muammoni aniqlangan va uni bartaraf qilish bo'yicha asoslangan taklif hamda tavsiyalar ishlab chiqilgan bo'lishi lozim. Malaka ishi (referat) quyidagi tuzilishga ega bo'ladi:

- kirish qismi (ishning mavzusi, mavzuning dolzarbligi);
- asosiy qism (mavzu bo'yicha aniqlangan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llarini asoslash; Sud-tovarshunoslik ekspertizasi tadqiqotlariga oid yangi metodika ishlab chiqish yoki mavjud metodikani yangi ma'lumotlar bilan boyitish masalalarini asoslash);
- xulosalar (aniq taklif va tavsiyalar).

IX. O'QUV DASTURINI O'ZLASHTIRISH VA TA'LIM JARAYONLARINI TA'MINLASHGA MO'LLJALLANGAN O'QUV VA METODIK MATERIALLAR

O'quv jarayonini tashkil etish:

O'quv jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, shuningdek, masofaviy ta'lim hamda o'quv mashg'ulotlarining interfaol "aqliy hujumlar", "keys stadi", "jamoalar bo'lib ishlash" hamda bilim va ko'nikmalar berishning boshqa zamonaviy shakllari joriy etiladi.

O'quv materiallari:

ma'ruza fondlari (shu jumladan, elektron shakldagi) va fan bo'yicha o'quv qo'llanma, tarqatma materiallar;

multimedia materiallari (slaydlar, prezentatsiyalar va h.z.).

O'quv-metodik materiallar:

test (yoki nazorat savollari) yohud masofaviy topshiriqlar;

amaliy topshiriqlar (masalalar yoki kazu va h.z.).

O'quv dasturini amalga oshirish uchun zarur texnik ta'minoti:

shaxsiy kompyuter – o'qituvchining avtomatlashtirilgan ish joyi;

multimedia qurilmasi, ekran smart-televizor.

X. MUSTAQIL ISHLARNING TAXMINIY MAVZULARI:

1. Sud-tovarshunoslik ekspertizalarini o'tkazishda qo'llaniladigan metodlarni takomillashtirish usullari.
2. Xorijiy mamlakatlar tajribasiga tayangan holda ob'ektlarni baholash protsedurasining yangi metodlari.
3. Ob'ektlarni baholash protsedurasini tahlil qilish asoslari
4. O'zbekistonda tovarlarning bozor bahosini aniqlashda qonun hujjatlariga rioya etilishi.
5. Sud tovarshunoslik tadqiqoti ob'ektlarini nazariy va amaliy tadqiq qilish.

6. Tovar-material qimmatliklarini baholashda taqqoslash (qiyosiy) uslubining ahamiyati.

7. Natijalarni kelishish hamda baholash ob'ektining yakuniy qiymatini chiqarish bo'yicha yangicha metodlar.

XI. YAKUNIY NAZORAT

O'quv dasturining barcha mavzulari bo'yicha yakuniy nazorat test shaklida o'tkaziladi va baholanadi.

XII. ASOSIY VA QO'SHIMCHA O'QUV ADABIYOTLAR HAMDA AXBOROT MANBALARI

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari:

Shavkat Mirziyoyev. Milliy taraqqiyot yo'limizni kat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 592 b.

Shavkat Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 488 b.

Shavkat Mirziyoyev. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2018. – 508 b.

Shavkat Mirziyoyev. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2019. – 400 b.

Shavkat Mirziyoyev. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2020. – 452 b.

Shavkat Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2021. – 464 b.

NORMATIV-HUQUQIY XUJJATLAR VA BOSHQA ADABIYOTLAR:

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston, 2018.

O'zbekiston Respublikasining «Sud ekspertizasi to'g'risida»gi 2010-yil 1-iyun qonuni. / O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – Toshkent, 2010. – 22-son. – 173-m.

O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 23.10.2018 y., 03/18/503/2080-son;

O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.10.2018 y., 03/18/503/2080-son;

O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik-protsessual kodeksi // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018 y., 03/18/496/2043-son;

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.10.2018 y., 03/18/503/2080-son;

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy sud ishlarini yuritish to'g'risidagi kodeksi // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018 y., 03/18/496/2043-son;

O'zbekiston Respublikasining Iqtisodiy protsessual kodeksi // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018 y., 03/18/496/2043-son;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. / O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 -y., 6-son, 70-m. (Ushbu Farmon «Xalq so'zi» gazetasining 2017-yil 8-fevraldagi 28 (6722)-sonida e'lon qilingan).

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 17-yanvardagi «Sud ekspertlik faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ-4125-son qarori / Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 19-yanvar 2019. 07/19/4125/2510-son.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 5-yanvardagi "Davlat sud-expertiza muassasasi yoki boshqa korxona, muassasa, tashkilot tomonidan sud ekspertizasini o'tkazish tartibi to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida"gi 5-son Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2012-yil 14-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi X.Sulaymonova nomidagi Respublika sud ekspertizasi markazi faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 321-son Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2010-yil 15-dekabrdagi 300-sonli "Davlat sud eksperti sifatida attestatsiyadan o'tkazish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2010-yil 28-dekabrdagi 321-sonli "Davlat sud ekspertlarining hayoti va sog'lig'ini davlat tomonidan majburiy sug'urta qilish to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 13-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi X.Sulaymonova nomidagi Respublika sud ekspertizasi markazi faoliyatini yanada takomillashtirish hamda sud ekspertlarining malakasini oshirish tizimini tashkil qilish to'g'risida"gi 206-son Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 20-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi X.Sulaymonova nomidagi

Respublika sud ekspertizasi markazi faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 338-son Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 24-martdagi "Nodavlat sud-ekspertiza tashkilotlari faoliyatini tashkil etish bo'yicha nizomlarni tasdiqlash haqida" 180-son qarori.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR

2010-yilning 1-iyundagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni bilan kuchga kirgan "Sud ekspertizasi to'g'risidagi" Qonun, №O'RQ – 249;

O'zR Fuqarolik -protsessual kodeksi, 30.08.1997 y.dagi N 477-I O'zR Qonuni bilan tasdiqlangan va 01.01.1998 y.dan kuchga kirgan .

"O'zbekiston Respublikasining Adliya vazirligiga qarashli sud-ekspert muassasalarida sud ekspertizasini o'tkazish tartibi haqidagi" yo'riqnomalar, 2011-y. 2 -mart., № 2202.

Metodicheskoe posobie dlya ekspertov, sledovateley i sudey. «Sovremennye vozmozhnosti sudebnykh ekspertiz». – M., 2000.

Qimmatli qog'ozlar bozorini tayyorlash milliy Markazi tomonidan tayyorlangan mashina va uskunalarni baholash haqida. O'quv-uslubiy qo'llanma. – T.

O'zbekiston Respublikasi Mulkni baholash milliy standartlari: 1-,2-,14-,15-son MBMS.

Sud-tovarshunoslik ekspertizasini tayinlash va uning o'tkazilishi uchun materiallar tayyorlash to'g'risida axborot xati. – T., 2003.

Sud-tovarshunoslik ekspertizalarini tayinlash va o'tkazish to'g'risida Yo'riqnoma.

"Sud-tovarshunoslik ekspertizalarini tayinlash va o'tkazishning o'ziga xos xususiyatlari". Uslubiy tavsiyalar, – T., 2009.

Pravila dobrovolnogo straxovaniya domashnego imushchestva. – M., «Finansy i statistika». 1989.

Kiyim-kechak va uy ashyolari // O'zbekiston Davlat standarti. 01.06.2001.

INTERNET SAYTLAR VA DAVRIY NASHRLAR:

www.bilim.uz.

[http:// lex.uz](http://lex.uz) (O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi);

[http:// www.tsul.uz](http://www.tsul.uz) (Toshkent davlat yuridik universiteti).